

Veřejnoprávní média srozumitelně

Jak fungují, proč mají být nezávislá a proč na nich záleží

Citujte: NIČ, Miloslav. *Veřejnoprávní média srozumitelně*. 1. vyd. Slaný: Miloslav Nič, 2026. ISBN 978-80-909954-0-6.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.20660593>

Naskenuj
a stáhni knihu

Celá kniha zdarma (PDF · ePub · HTML):

<https://vydavatelstvi.mila.guide/verejnopravni-media/> · Licence CC BY 4.0

Kdo média vlastní a kdo nad nimi drží kontrolu

Ne všechna média fungují stejně. Některá jsou řízena státem, jiná mají veřejnoprávní postavení, další stojí na komerčním trhu a některá jsou silně závislá na zájmech svého majitele. Tato kapitola ukazuje, kdo jednotlivé typy médií platí, kdo je řídí a komu se musí zodpovídat. Zároveň stručně představuje typologii Hallina a Manciniho a zasazuje do ní české mediální prostředí.

Miloslav Nič · Stav: 12. června 2026 · obcansky-kompas.mila.guide/verejnopravni-media/typy-medii

Stručně

Když někdo řekne „média“, může tím myslet několik velmi odlišných věcí. Rozdíl není jen akademický. Podle toho, kdo médium vlastní a financuje, se většinou pozná, komu se zodpovídá, kdo na něj může mít vliv a jak velkou redakční volnost skutečně má.

Typ média	Kdo ho platí	Komu se zodpovídá
Státní	Státní rozpočet	Vládě nebo příslušnému ministrovi
Veřejno-právní	Občané — formou poplatku, paušálu nebo jiného zákonem určeného příspěvku	Nezávislé radě volené parlamentem
Soukromé komerční	Inzerenti, předplatitelé a zákazníci	Vlastníkovi, akcionářům nebo investorům
Oligarchické	Majitel, často z vlastních nebo propojených podnikatelských zdrojů	Formálně vlastníkovi; v praxi často jedné vlivné osobě s širšími podnikatelskými zájmy

Na jaře 2026 ministr kultury navrhl změnit financování České televize a Českého rozhlasu z dosavadních poplatků na příspěvek ze státního rozpočtu; po silné kritice v připomínkovém řízení vláda od komplexního návrhu v květnu 2026 ustoupila, záměr však chce prosadit úpravou stávajících zákonů. Podrobněji se tomu věnuje kapitola Jak se to platí.

Tip

Když někdo řekne „státní televize“, často tím myslí Českou televizi. Přesné to ale není. Státní televizi řídí stát — tedy vláda nebo ministerstvo. Veřejnoprávní televize má fungovat jinak: její vedení nejmenuje vláda přímo, ale rada, která má dohlížet na to, aby televize sloužila veřejnosti, ne právě vládnoucí politické většině.

Podrobně

Srovnání čtyř typů médií

Média se dají porovnávat podle několika jednoduchých otázek: kdo je vlastní, kdo platí jejich provoz, kdo jmenuje jejich vedení a komu se toto vedení zodpovídá. Taková matice pomáhá rychleji poznat, s jakým typem média pracujeme — a jaké zájmy, tlaky nebo slabá místa u něj máme hledat.

Kritérium	Státní	Veřejnoprávní	Soukromé komerční	Oligarchické
Vlastnictví	Stát, obvykle prostřednictvím vlády	Samostatná veřejnoprávní instituce zřízená zákonem	Soukromá firma, akcionáři nebo investor	Jeden silný podnikatel nebo propojená vlastnická skupina
Financování	Státní rozpočet	Mediální poplatek, paušál domácnosti nebo jiný zákonem garantovaný příspěvek z veřejných rozpočtů	Reklama, předplatné a další komerční příjmy	Zdroje majitele; reklama může hrát spíše doplňkovou roli
Jmenování vedení	Vláda nebo příslušný ministr	Nezávislá rada volená parlamentem; v Česku u ČT a ČRo podle zákona Poslaneckou sněmovnou a Senátem	Akcionáři, investor nebo vlastníci	Majitel přímo nebo prostřednictvím jím ovládaných orgánů
Komu skládá účty	Vládě nebo ministerstvu	Radě, veřejnosti a zákonem stanoveným kontrolním mechanismům, například výroční zprávou	Vlastníkovi, akcionářům, investorům a regulátorovi	Především majiteli
Redakční mise	Komunikace vládní politiky a státních priorit	Zákonem uložená veřejná služba	Komerční úspěch, sledovanost, čtenost a zisk	Kombinace podnikatelských zájmů, mediálního vlivu a politického dopadu
Příklady v Evropě	Bělorusko: BT; Rusko: RTR	Česko: ČT, ČRo; Německo: ARD, ZDF	Nova, Prima, Bild, Sky	Vydavatelství vlastněná politicky angažovanými podnikateli

Státní média

Státní média jsou formálně i fakticky podřízena vládě. Jejich redakční linie obvykle odráží aktuální postoj kabinetu nebo širší státní propagandu. Typická jsou pro autoritářské režimy — například KC-NA v Severní Koreji, BT v Bělorusku nebo RTR v Rusku.

V demokratických zemích jsou státní média v čisté podobě vzácná. Jako hraniční případy se v posledním desetiletí v EU často uvádějí Maďarsko a Slovensko: v Maďarsku systém MTVA pod silným vlivem orgánů obsazovaných vládní většinou, na Slovensku pak STVR po přijetí zákona č. 157/2024 Z. z. Formálně jde stále o veřejnoprávní instituce, jejich institucionální nezávislost je však výrazně oslabená. EBU a CMPF obě země hodnotí jako příklady **media capture**, tedy ovládnutí médií politickými nebo ekonomickými aktéry; podrobněji viz kapitola Varovné příklady a zprávy **MPM 2025** pro jednotlivé země ⁸⁹.

Příklad

Zmatek často vzniká i při překladu. V angličtině se výraz *state broadcaster* někdy používá volněji a může označovat i médium zřízené zákonem, které plní veřejnou službu. V češtině je ale potřeba rozlišovat přesněji: Česká televize není státní televize. Je to veřejnoprávní instituce zřízená zákonem a určená k poskytování veřejné služby.

Veřejnoprávní média

V mezinárodní debatě se pro veřejnoprávní média používá označení **Public Service Media**, zkráceně **PSM** — tedy média veřejné služby. Mají dva základní znaky.

Prvním je **veřejná mise uložená zákonem**. Jejich hlavním cílem nemá být zisk ani propagace vlády, ale služba veřejnosti: vyvážené zpravodajství, kultura, vzdělávání, pořady pro menšiny i obsah pro různé věkové skupiny.

Druhým znakem je **institucionální nezávislost na vládě**. Veřejnoprávní médium nemá řídit vláda ani ministerstvo. Jeho vedení jmenuje rada zřízená zákonem a financování má být nastaveno tak, aby nezáviselo na každoročním rozhodnutí kabinetu. Právě tato kombinace — veřejná služba a ochrana před přímým politickým řízením — odlišuje veřejnoprávní média od médií státních. ¹

Česká republika má tři veřejnoprávní média: **Českou televizi** podle zákona č. 483/1991 Sb., **Český rozhlas** podle zákona č. 484/1991 Sb. a **Českou tiskovou kancelář** podle zákona č.

517/1992 Sb. ČTK je tisková agentura, nikoli televizní nebo rozhlasový vysílatel.

Všechny tři instituce mají zvláštní právní postavení: nejsou ani státní, ani soukromé. Jejich řízení zajišťují rady. U České televize a Českého rozhlasu volí členy rad Poslanecká sněmovna a Senát; novela z roku 2023 zapojila do této volby i Senát, aby se snížilo riziko ovládnutí rad jedinou parlamentní většinou. Sněmovna volí dvě třetiny radních, Senát jednu třetinu. U ČTK volí Radu ČTK Poslanecká sněmovna.

Podrobněji se pravidlům řízení, kontroly a ochrany nezávislosti věnuje kapitola Nezávislost.

Soukromá komerční média

Soukromá komerční média vlastní soukromé firmy, podnikatelé nebo akcionáři. Jejich provoz je financován hlavně z reklamy, předplatného a dalších komerčních příjmů. Základním cílem je ekonomická udržitelnost a zisk.

V Česku do této skupiny patří například televizní stanice Nova a Prima, většina rádií, řada deníků i online zpravodajských serverů. Rozhlasové a televizní vysílání podléhá licenční a obsahové regulaci podle zákona č. 231/2001 Sb.; dohled vykonává Rada pro rozhlasové a televizní vysílání. Tištěná média upravuje zákon č. 46/2000 Sb., tedy tiskový zákon. Zpravodajské weby obecně pod režim rozhlasového a televizního vysílání nespádají.

Redakční linie soukromého média závisí na rozhodnutí vlastníka, vedení a obchodním modelu. Může být kvalitní i bulvární, vyvážená i jednostranná, investigativní i čistě zábavní. Podstatné je, že o jejím směřování nerozhoduje veřejnost ani zákonem zřízená rada, ale soukromý vlastník a trh.

Silná stránka: konkurenční tlak nutí soukromá média inovovat, reagovat rychle a odlišovat se obsahem.

Slabina 1: závislost na reklamě vytváří tlak na sledovanost, čtenost a klikatelnost. Obsahy, které jsou společensky důležité, ale málo výnosné — například dlouhodobá investigace, menšinové pořady nebo zpravodajství z chudších regionů — se pak vyrábějí obtížněji.

Slabina 2: rizikem je koncentrace vlastnictví. Pokud většinu trhu ovládá několik málo firem nebo podnikatelských skupin, pluralita názorů se může oslabit i bez přímého zásahu státu.

Oligarchická média

Oligarchické médium vypadá navenek jako běžné soukromé médium. Rozdíl je v tom, že ho vlastní člověk nebo skupina, která má silné podnikatelské či politické zájmy i mimo média. Pro takového vlastníka nemusí být hlavním cílem vydělat na samotném médiu peníze. Důležitější může být vliv: možnost určovat, o čem se mluví, co zůstane stranou pozornosti a jak se veřejně popisují konflikty, které se majitele týkají.

Tento pojem zde nepoužíváme jako urážku, ale jako označení určitého typu vlastnictví. Neříká automaticky nic o poctivosti jednotlivých novinářů ani o kvalitě každého článku. Podstatná je jiná otázka: slouží médium především čtenářům a veřejné debatě, nebo se jeho redakční směr dlouhodobě přizpůsobuje zájmům svého majitele?

Upozornění

Oligarchický vliv se obvykle nepozná podle jednoho článku, ale podle opakujících se vzorců. Akademická literatura, například práce Marius Dragomira a Center for Media, Data and Society (CMDS), upozorňuje na několik typických signálů: (1) vlastník média má rozsáhlé podnikatelské zájmy v oborech regulovaných státem; (2) redakční linie dlouhodobě chrání určité politické strany nebo politické aktéry; (3) investigativní texty o majiteli, jeho firmách nebo obchodních partnerech se v médiu téměř neobjevují; (4) po změně politického klimatu dochází k pravidelným výměnám ve vedení redakce. Rozpoznat oligarchické médium neznamena nenávidět jeho majitele. Znamená to sledovat, jak se médium chová v čase: koho kontroluje, koho šetří, jaká témata otevírá a jakým se naopak vyhýbá.

Evropský přehled

V evropském kontextu se často uvádí několik výrazných příkladů koncentrace mediálního vlastnictví. V Maďarsku vznikla v roce 2018 nadace **KESMA**, pod kterou bylo soustředěno 476 mediálních titulů; ty jí darovaly firmy a podnikatelé s dobrými vztahy k vládě. V Polsku před rokem 2016 působilo několik silných mediálních skupin napojených na různé politické tábory.

Také v Česku je vlastnictví médií dlouhodobým předmětem veřejné debaty. Diskutuje se například o skupině **PPF** a televizi Nova, o skupině **Penta** a vydavatelství Vltava Labe Media nebo o dřívějším vlastnictví vydavatelství **Mafra** holdingem Agrofert. Mafra

byla následně prodána skupině Kaprain; smlouva byla podepsána v září 2023 a transakce byla dokončena v únoru 2024 po souhlasu antimonopolních úřadů.

Důležitým zdrojem pro sledování těchto rizik je **Media Pluralism Monitor** — každoroční přehled plurality médií zpracováváný centrem CMPF při European University Institute. Sleduje mimo jiné koncentraci vlastnictví, politickou nezávislost médií a riziko jejich ovládnutí politickými nebo ekonomickými aktéry ².

Tři modely podle Hallina a Manciniho

Daniel C. Hallin a Paolo Mancini ve své vlivné knize *Comparing Media Systems* z roku 2004 popsali tři základní typy mediálních systémů. Neptají se, jestli je konkrétní médium „dobré“, nebo „špatné“. Sledují spíše to, jak v dané zemi funguje celý mediální trh, politika, novinářská profese a stát.

Jejich typologie stojí na čtyřech otázkách: jak silný a rozvinutý je mediální trh, nakolik jsou média propojena s politickými tábory, jak samostatná a profesionální je novinářská práce a jakou roli v médiích hraje stát. ³

Zjednodušeně řečeno: v jižním modelu bývají média více svázána s politickými tábory, v severním modelu hrají silnou roli veřejnoprávní média a profesní pravidla novinářů, zatímco v anglosaském modelu dominuje komerční trh a soutěž soukromých médií.

Model	Typické příklady	Hlavní rys
Polarizovaný pluralistický model (<i>Polarized Pluralist / jižní model</i>)	Itálie, Španělsko, Řecko, Francie	Silné propojení médií s politickými tábory, vyšší míra politického paralelismu a významná role státu.
Demokraticko-korporativní model (<i>Democratic Corporatist / severní model</i>)	Německo, Rakousko, Nizozemsko, skandinávské země	Silná tradice veřejnoprávních médií, profesní autonomie novinářů a chápání médií jako důležité instituce občanské společnosti.
Liberální model (<i>Liberal / anglosaský model</i>)	Velká Británie, Irsko, USA	Silný komerční mediální trh, důraz na profesní etiku a nižší míra přímého propojení médií s politickými stranami.

Kam patří Česko?

Hallin a Mancini ve své původní typologii střední Evropu neanalyzovali. Pozdější empirická klastrová analýza — tedy statistické seskupování zemí podle podobných znaků — kterou publikovali Castro Herrero a kol. v roce 2017 v *International Journal of Communication*, proto navrhla pro jedenáct zemí regionu vlastní členění. Rozlišuje tři typy mediálních systémů: **východní**, **centrální** a **severní**.⁴

Česko v této analýze spadá spolu s Polskem, Chorvatskem a Slovinskem do **centrálního klastru**. Ten se vyznačuje kombinací relativně silného komerčního trhu, střední míry politického paralelismu a zranitelnější pozice veřejnoprávních institucí. Studie tím zároveň odmítá představu, že by země střední a východní Evropy byly jen jednoduchou obdobou některého ze tří západních modelů Hallina a Manciniho.

Jiný pohled nabízí polská badatelka Bogusława Dobek-Ostrowska. Pro střední a východní Evropu rozlišuje čtyři modely vztahu médií a politiky.⁵ Zvláště odlišuje například **smíšený liberální typ**, kam řadí Česko, Slovensko a Slovinsko, od modelů, v nichž mají političtí aktéři na média silnější vliv — například v Polsku, Maďarsku po roce 2010 nebo v části Balkánu.

Pro postkomunistické země jsou přitom společné některé dlouhodobé rysy: kratší tradice komerčního mediálního trhu, citlivost mediálních institucí na změny politického klimatu a vyšší nestabilita vlastnictví i samotného mediálního trhu.

Proč na tom záleží

Rozlišovat čtyři typy médií není důležité jen pro studenty mediálních studií. Má to velmi praktický význam pro každého čtenáře, posluchače i diváka.

Rozpoznání zájmů

Když čtete článek, který kritizuje konkurenta majitele daného média, je dobré vědět, jaké zájmy v něm mohou hrát roli. Neznamená to automaticky, že článek lže. Znamená to ale, že je užitečné vnímat i úhel pohledu, z něhož je napsán.

Obrana pluralismu

Zdravá demokracie potřebuje pestrou mediální krajinu: veřejnoprávní média, komerční média i menší nezávislé nebo nekomerční projekty — například lokální weby, neziskové redakce či podcasty. Každý z těchto typů plní jinou roli. Pokud jeden z nich zmizí nebo výrazně zeslábne, ostatní ho obvykle nedokážou plně nahradit.

Srovnání se zahraničím

Když mezinárodní indexy hodnotí kvalitu mediálního prostředí — například **RSF**, tedy Reportéři bez hranic, **V-Dem**, švédský projekt měřící stav demokracie, nebo **MPM**, Media Pluralism Monitor při florentském EUI — sledují především tuto širší strukturu. Nehodnotí jen jednotlivé články, ale také vlastnictví médií, jejich nezávislost, pluralitu trhu a odolnost vůči politickému či ekonomickému tlaku.

Tip

Typ média často poznáte už z několika základních údajů. Začněte v **tiráži** nebo v části *O nás* — hledejte, kdo médium vlastní, kdo ho provozuje a podle jakých pravidel funguje. U veřejnoprávních médií jsou tyto informace veřejně dostupné přímo na jejich webech: u České televize v části *Vše o ČT*, u Českého rozhlasu v části *O nás*. U soukromých médií lze vlastnickou strukturu dohledat také v **obchodním rejstříku** na <https://justice.cz>. Pokud není jasné, kdo médium vlastní nebo provozuje, je to samo o sobě důležitý signál — neznamená to automaticky, že médium lže, ale čtenář by měl být opatrnější, protože bez znalosti vlastníka se hůře posuzuje, jaké zájmy mohou za obsahem stát. Podrobný checklist deseti otázek najdete v kapitole Jak poznat kvalitu.

Zdroje

- 1 PARLAMENT ČR. (1991). *Zákon č. 483/1991 Sb. o České televizi — § 2 (veřejná služba)*. [k 2026-04-17]
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-483>
- 2 CENTRE FOR MEDIA PLURALISM AND MEDIA FREEDOM, EUI. (2025). *Media Pluralism Monitor 2025 — The Czech Republic (country report)*. [k 2026-04-18]
<https://cmpf.eui.eu/country/the-czech-republic/>
- 3 HALLIN, D. C.; MANCINI, P. (2004). *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. [k 2026-04-17]
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511790867>
- 4 CASTRO HERRERO, L.; HUMPRECHT, E.; ENGESSER, S.; BRÜGGEMANN, M.; BÜCHEL, F. (2017). *Rethinking Hallin and Mancini Beyond the West: An Analysis of Media Systems in Central and Eastern Europe (International Journal of Communication, vol. 11, s. 4797–4823)*. [k 2026-04-18]
<https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/6035>
- 5 DOBEK-OSTROWSKA, B.; GŁOWACKI, M. (EDS.). (2015). *Democracy and Media in Central and Eastern Europe 25 Years On*. [k 2026-04-18]
<https://doi.org/10.3726/978-3-653-04452-2>
- 6 PARLAMENT ČR. (1991). *Zákon č. 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu*. [k 2026-04-18]
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-484>
- 7 PARLAMENT ČR. (1992). *Zákon č. 517/1992 Sb. o České tiskové kanceláři*. [k 2026-04-18]
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-517>
- 8 CENTRE FOR MEDIA PLURALISM AND MEDIA FREEDOM, EUI. (2025). *Media Pluralism Monitor 2025 — Hungary (country report)*. [k 2026-04-28]
<https://cmpf.eui.eu/country/hungary/>
- 9 CENTRE FOR MEDIA PLURALISM AND MEDIA FREEDOM, EUI. (2025). *Media Pluralism Monitor 2025 — Slovakia (country report)*. [k 2026-04-28]
<https://cmpf.eui.eu/country/slovakia/>